

نابرابری منطقه ای و بری از ویژگی
های آمایش سرزمین در ایران

اهداف توسعه منطقه ای

- کاهش سطح اختلاف منطقه ای
- جلوگیری از تراکم و تمرکز بیش از حد جمعیت، فعالیت و پیامدهای آن در کلان شهرها
- بهره گیری از قابلیت ها و ظرفیت های مناطق حاشه ای و کم فعال
- ایجاد اشتغال و درآمد پایدار
- ساماندهی مؤثر جریانات حجیم مهاجرتی، و نظایر اینها
- و در نهایت :

دستیابی به اهداف توسعه متعادل و پایدار ملی

- باعث افزایش میزان آسیب پذیری نظام برنامه ریزی کشور شده است
- ماهیت و عملکرد و نیز تحقق بسیاری از برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی چه قبل و چه بعد از انقلاب به شدت تحت تأثیر نوسانات قیمت نفت در بازارهای جهانی
- ادامه اتکا به درآمدهای ناشی از فروش نفت به عنوان اصلی ترین منبع تأمین برنامه ها در برنامه های پس از انقلاب (به رغم اینکه در متن قانون هر دو برنامه بعد از انقلاب از کاهش وابستگی به نفت سخن گفته شده)

برخی از ویژگی های نظام فضایی و آمایشی-دو گانگی شرق و غرب

- الف-عدم تعادل سکونت بین نیمه شرقی و غربی
 - سهم جمعیت نیمه شرقی: 17.5 درصد
 - سهم جمعیتی نیمه غربی: 82.5 درصد
- ب-نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت 15 سال به بالا
- کشور: 44 درصد
 - نیمه شرقی: 40 درصد
 - نیمه غربی: 47 درصد

- پ-نرخ بیکاری :
- کشور : 10.6 درصد
- نیمه شرقی : 11.4 درصد
- نیمه غربی : 10.2 درصد
- ت-نسبت کارکنان دولت بهزائی هر هزار نفر جمعیت
- کشور : 29.3 نفر
- نیمه شرقی: 30.4 نفر
- نیمه غربی 28.7 نفر

- ت-سرانه ارزش توليدات معادن
- کشور : 4.8 ميليون ريال
- نيمه شرقی : 10.8 ميليون ريال
- نيمه غربی : 3.1 ميليون ريال
- ت-سهم از مصرف گاز
- نيمه شرقی : 13 درصد
- نيمه غربی : 87 درصد

- ج-نسبت تعداد کارگاه صنعتی ده نفر به بالا به ازاء هر 10 هزار نفر جمعت

- کشور: 3.7

- نیمه شرقی: 2.2

- نیمه غربی: 4.8

- چ-سرانه ارزش افزوده فعالیت صنعتی کارگاه های صنعتی ده نفر به بالا میلیون ریال

- کشور: 26.7 میلیون ریال

- شرقی: 12.4 میلیون ریال

- غربی: 89.3 میلیون ریال

- ح-سهم از ارزش تولیدات صنعتی :
- نیمه شرقی :8.2 درصد
- نیمه غربی :91.8 درصد
- خ-سهم از سپرده بانکی :
- نیمه شرقی :9.2
- نیمه غربی :90.8 درصد
- چ-نره رشد سپرده بانکی در 5 سال
- کل کشور :29 درصد
- شرقی 17 درصد
- نیمه غربی :36 درصد

برخی از شاخص های مالی

- سهم نیمه شرقی از ارز شمعاملات بورس: 1.9 درصد
- سهم نیمه شرقی از حق بیمه تولیدی: 11 درصد
- سهم نیمه شرقی از اعتبارات دولتی: 17.5 درصد
- سهم نیمه شرقی از درآمد مالیاتی: 8.7 درصد
- سهم نیمه شرقی از مالیات بر ارزش افزوده: 4.8
- سهم نیمه شرقی از تولید ناخالص: 10.6 درصد

برخی ویژگی های منطقه ای تمر کز رشد در مناطق مرکزی

- سهم کلان شهر های تهران، کرج، اصفهان، شیراز، تبریز از تولید ملی: 52 درصد
- سهم کلان شهرها از بازار مصرف: 61 درصد
- سهم کلان شهرها از گردش مالی اقتصادی: 60 درصد
- سهم کلان شهرها از رشد اقتصادی در دهه 1390: 76 درصد
- سهم کلان شهرهای از سپرده های بانکی در دهه 90: 73 درصد
- برآیند: درآمد یالاترو نرخ تورم کمتر در کلان شهرها

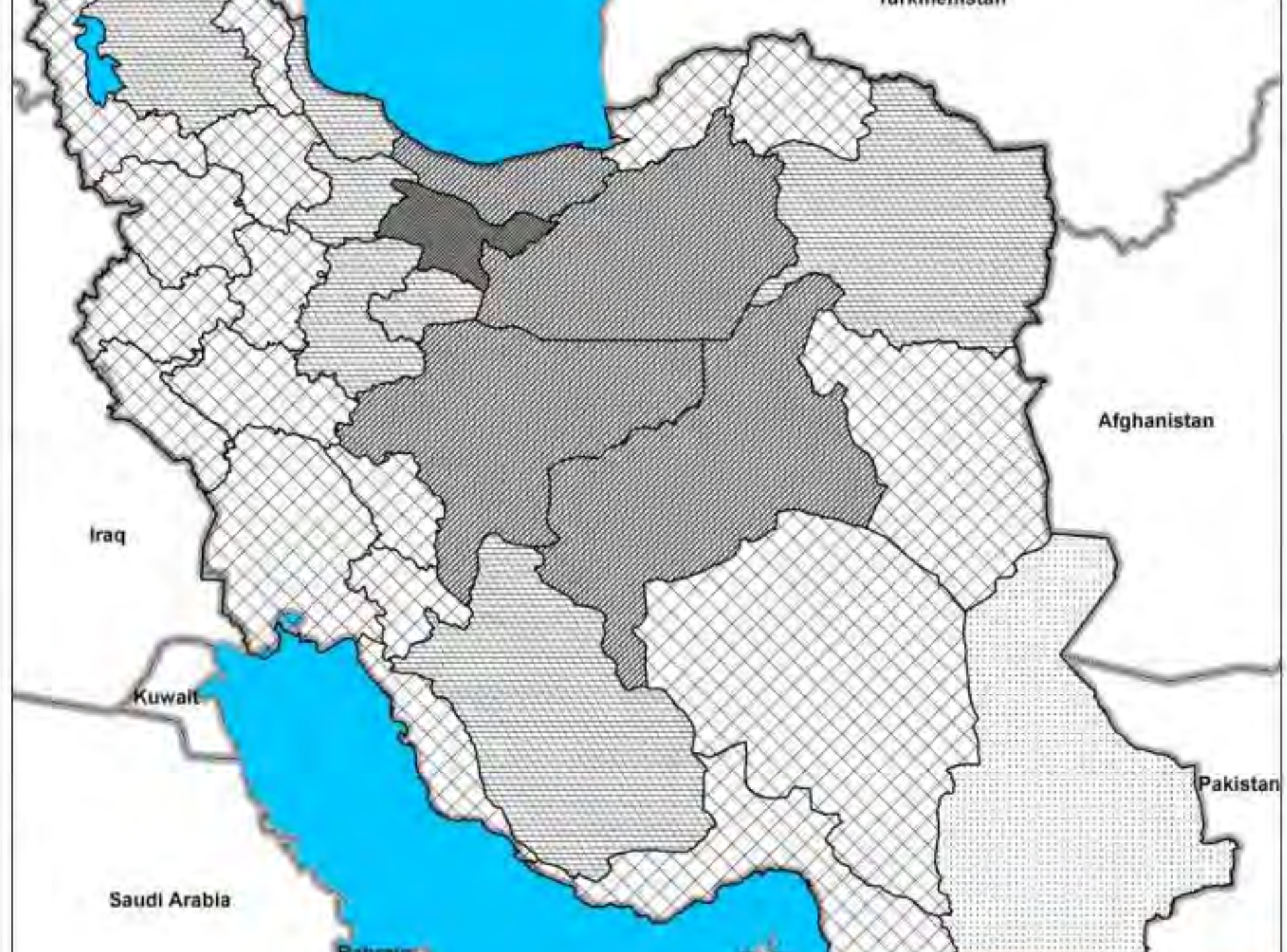
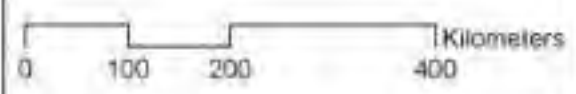
برخی ویژگی های منطقه ای رشد بیشتر نواحی مرکزی نسبت

به نواحی مرکزی

- سهم 9 استان حاشیه ای از تولید ناخالص: 14.3 درصد
- سهم 9 استان از گردش مالی اقتصاد: 15.5 درصد
- سهم 9 استان حاشیه ای از سپرده های بانکی: 12 درصد

رده بندی استانیهای ایران بر اساس
شاخصهای تلفیقی

- سطح اول
- سطح دوم
- سطح سوم
- سطح چهارم
- سطح پنجم

شکاف درآمد سرانه

- شکاف بالای تولید ناخالص بین استانها(نسبت بالاترین استان به کمترین استان: 2.9 برابر
- جمعیت بیش از 50 درصد از تولید ملی در پنج منطقه کلان شهری
- شکاف بالای مصرف در بین استانها اما به نسبتی کمتر از تولید(نسبت بالاترین استان به کمترین استان 2.3 برابر است
- اختصاص بودجه بیشتر دولتی در هزینه های غیر تولیدی

رونده و گرایشات

- افزایش شکاف اقتصادی بین مناطق کشور
- ترکیب درآمد کمتر با نابرابری بیشتر در مناطق کم برخوردار
- نرخ تورم بالاتر در مناطق کم بر خوردار
- فقر بیشتر در مناطق کم برخوردار
- گرفتار شدن مناطق در چرخه باطل توسعه نیافتگی

روندها و گرایشات اقتصادی و سیاست گذاری

- افزایش شکاف اقتصادی بین مناطق کشور
- ترکیب درآمد کمتر با نابرابری بیشتر در مناطق کم برخوردار
- نرخ تورم بالاتر در مناطق کم برخوردار
- فقر بیشتر در مناطق کم برخوردار
- تمایل مدیریت منطقه ای به رشد اقتصادی بدون توجه به نقش ملی

سیستان و بلوچستان و چالش های توسعه

- شرایط زمینه ای :
- تولید ناخالص بسیار اندک (یک سوم متوسط کشور)
- سطح مصرف بسیار اندک
- فقدان بازار های مصرف
- اقلیم نامناسب
- فقدان نیروی متخصص و کارآمد محلی
- هزینه بالای حمل و نقل کالا به مراکز اصلی اقتصاد ملی
- فقر مزمن و نابرابری اقتصادی

- تصویر کلی: فقدان زیرساخت‌ها، دسترسی نامناسب به بازار مانع شکل‌گیری خوشه‌های صنعتی در سطح استان شده‌است.
- نتیجه: به نظر می‌رسد که ساختار تولید صنعتی استان نیازمند ایجاد صنایع پایه‌ای بزرگ معطوف به بازارهای خارجی در راستای شکل‌گیری خوشه‌های صنعتی است.

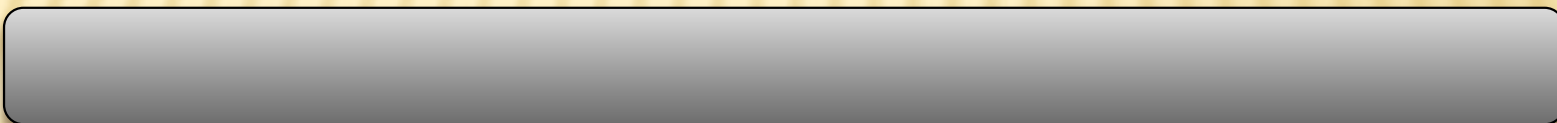

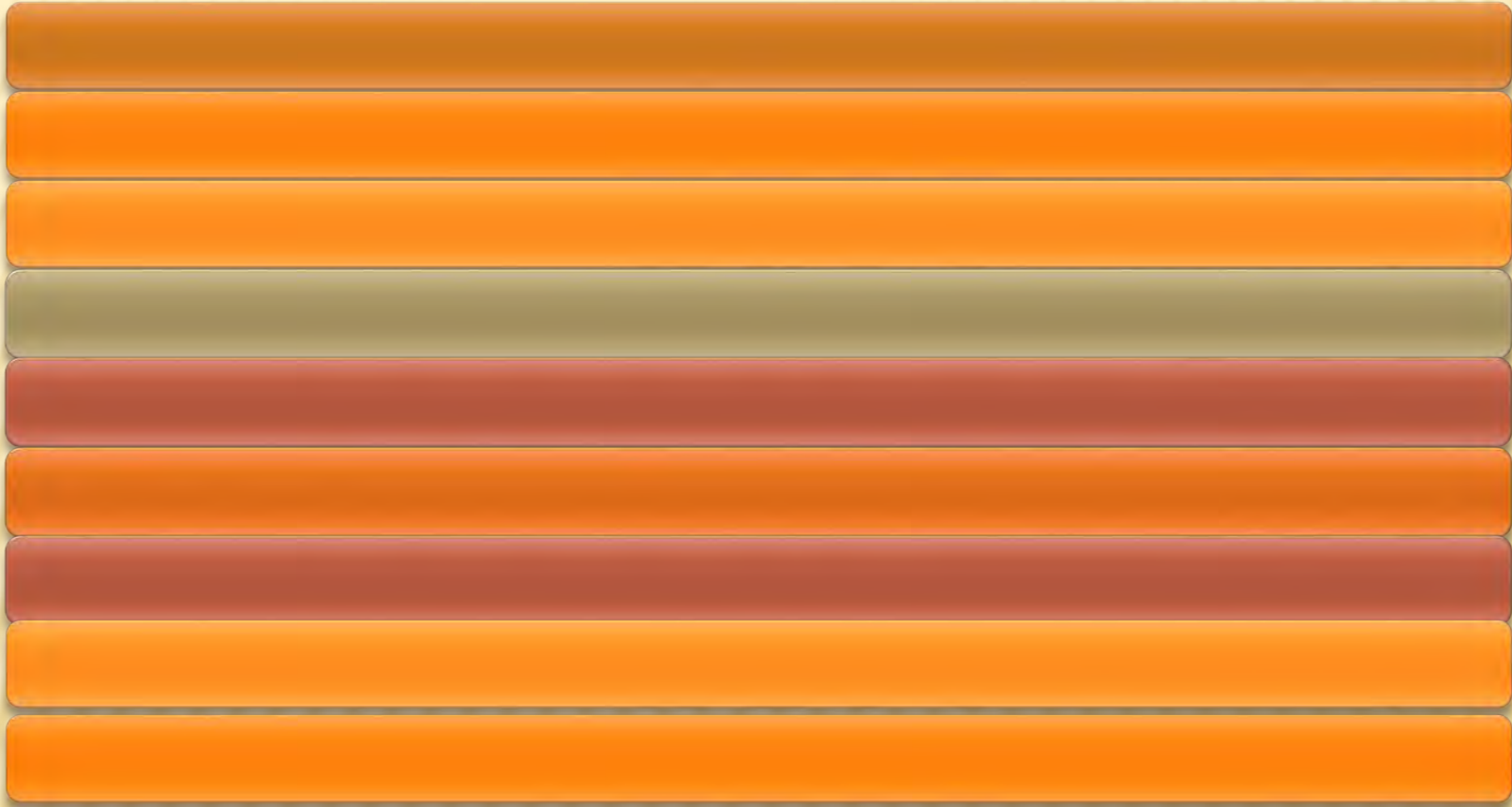

-
-
-
-
-
-

-
-
-
-
-
-

– وجود مسائلی از قبیل ضعف امنیت اجتماعی و فساد اقتصادی

– دشوار بودن تامین مالی فعالیت‌های اقتصادی

– تأثیر رانشی توسعه اقتصادی ساختمان بر سایر فعالیت‌های اقتصادی

– تضاد و ناسازگاری بین فعالیت‌های صنعت نفت و سایر بخش‌های اقتصادی

– خروج نیروی انسانی با کیفیت از استان و مهاجرت به تهران

– فرسایش و تشدید جریان تخریب محیط زیست

– عدم تعادل‌های ناحیه‌ای در سطح استان

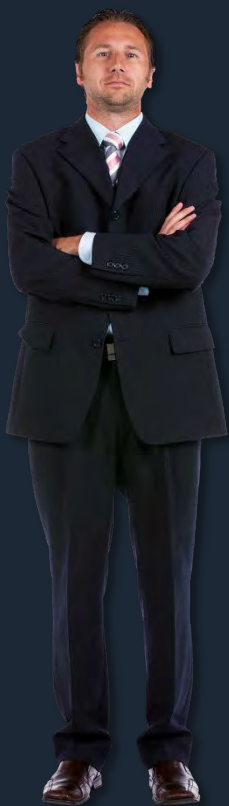
– فقدان نظام مدیریت یکپارچه زمین

-
-
-
-
-
-
-
-

-
-
-
-
-
-
-
-

• غلبه نظام برنامه ریزی و اجرایی **بخشی** و دیدگاه رشد اقتصادی در تهیه تمامی برنامه های میان مدت توسعه کشور طی ۵۰ سال گذشته مانعی بزرگ برای مشارکت برنامه های منطقه ای در روند تهیه برنامه ها بوده است.

• مناطق (استان ها) در تهیه و تنظیم برنامه های توسعه کشور مشارکت جدی و سازمان یافته ندارند.

به همین دلیل برنامه های توسعه فارغ از توانمندی ها، ظرفیت ها و محدودیت های مناطق کشور تهیه شده اند و بنابراین، برنامه های مذکور نمی توانند متضمن توسعه و رشد برای کشور باشند.